

Elżbieta Młyńska

Biblia w katechezie dorosłych w ujęciu Jaquesa Bernarda

Studia Katechetyczne 8, 321-343

2012

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ELŻBIETA MŁYŃSKA

BIBLIA W KATECHEZIE DOROSŁYCH W UJĘCIU JACQUESA BERNARDA

Jacques Bernard, francuski kapłan, egzegeta¹ i twórca Instytutu Formacji Animatorów do Katechezy Dorosłych w Uniwersytecie Katolickim w Lille² oparł katechezę na założeniach biblijno-egzegetycznych. Jako dotychczasowy wykładowca egzegezy biblijnej nie zamierzał tworzyć koncepcji katechezy, ale gdy poszukiwania egzegetyczne spotkały się z refleksją teologiczną jego ucznia Jean-Marie Bearenta i twórczą pasją malarki, eremityki Françoise Bürtz, jak również grona muzyków pod kierunkiem Marcela Bardona wówczas powstało wielkie dzieło katechez³, które ma już ponad 40-letnią historię⁴. Biblijna katecheza dorosłych wg koncepcji Jacquesa Bernarda ma swoje bogate zaplecze naukowe⁵, bazę techniczną⁶,

¹ Urodzony w roku 1935, kapłan diecezji Cambrai, doktor teologii, doktor historii religii. Studiował egzegezę w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie, teologię rabinacką i języki orientalne w Instytucie Katolickim w Paryżu, introdukcję do Talmudu na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie.

² Institut de Formation d'Animateurs de Catéchèse pour Adultes a l'aide de moyens audiovisuel spécifiques. (skrót: IFAC) Instytut od roku 2005 został przekształcony w Międzynarodowy Instytut Wiara, Sztuka i Katecheza, fr. l'Institut International, Foi, Art et Catéchèse (skrót: IiFAC).

³ E. MŁYŃSKA, *Katecheza dorosłych we Francji*, w: *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, red. K. Misiaszek, Warszawa 2002, s. 299-301. Taż, *Metoda biblijnej katechez dorosłych*, w: *Katechizacja różnymi metodami*, red. M. Majewski, Kraków 1994, s. 57.

⁴ Por. E. MŁYŃSKA, *Jubileusz Instytutu Formacji Animatorów Katechez Dorosłych we Francji*, *Kat* (2000) nr 9, s. 73, B. VERNIER, *Après les anniversaires... „Mess’AJE. Bulletin de liaison francophone”* (2011) nr 58, s. 2.

⁵ Większość publikowanych artykułów oraz skryptów zostało wydanych w formie powielaczonej i dostępne jest w archiwum Instytutu IiFAC w Uniwersytecie Katolickim w Lille. W roku 2009 wydane zostały dwa syntetycznie opracowane dzieła dotyczące katechez dorosłych. Jedno z nich autorstwa samego twórcy *Les Seuils de la Foi. Les fondements bibliques* wydany został w kolekcji *Parole et Silence* w Paryżu, drugi natomiast został przygotowany przez zespół animatorów katechez i przy współpracy Jacquesa Bernarda pod red. Catherine Le Peltier i nosi tytuł: *Les Seuils de la Foi. Entrer dans la foi avec la Bible. Jalons pour une catéchèse d'adultes*.

⁶ Początkowo bazę techniczną stanowiły teczki z materiałami do realizacji każdego progu oraz projektory do przeźroczy i montaż audiowizualne składające się z zestawów przeźroczy i kaset magnetofonowych. Aktualnie wykorzystuje się w katechezie video projektory i płyty CD. W wersji polskiej dostępna jest płyta CD z nagraniem montażu do I progu wiary. Zob. *Od religii do Biblii: Wyjście. Pierwszy próg wiary*. Wydawca: Mess’AJE. IiFAC 2006.

jak i szeroko zakrojoną działalność katechetyczną na wszystkich kontynentach⁷. We Francji w roku 2008 w 27 grupach animowanych przez 37 animatorów spotykało się na formacji permanentnej ponad 450 osób⁸. W Polsce dłuższym doświadczeniem w zakresie praktyki katechetycznej może poszczycić się archidiecezja białostocka⁹.

Pierwszym adresatem rodzącej się podczas studiów w Jerozolimie koncepcji byli przyjaciele kapłana, następnie studenci Uniwersytetu Katolickiego w Lille¹⁰, a gdy wizja dojrzywała, uczestnikami katechez stali się dorośli pragnący pogłębić, czy też odnowić swoją wiarę. Zasadniczo więc katecheza najpierw kierowana była do ochrzczonych z krajów frankofońskich, a następnie do katolików innych języków i kultur. Początki dzieła powstawały w klimacie społecznych przemian (por. DCG 1-5)¹¹, ale nade wszystko kształtowały się pod wpływem soborowej teologii. Sobór sformułował swoje przesłanie do świata w języku biblijnym i patrystycznym otwierając w ten sposób przed wiernymi skarbiec Słowa Bożego, który odąd stawał się głównym źródłem katechezy i przepowiadania liturgicznego (por. KO 24)¹². W nauczaniu soborowym dostrzeżono potrzebę katechezy dorosłych (por. DB 14) i na jej zasadność wskazała Ogólna Instrukcja Katechetyczna z 1971 roku (p. 92). Pedagogika natomiast jako nauka humanistyczna, z której osiągnięć korzysta katecheza, zwróciła uwagę na konieczność dostosowania metod przekazu do dorosłego adresata¹³. Do rozwoju dzieła biblijnej katechezy dorosłych według koncepcji Jacquesa Bernarda najbardziej przyczyniły się jego studia w Uniwersytecie Hebrajskim, a także narzędzia hermeneutyczne wypracowane w obrębie Kościoła katolickiego, pozwalające egzegetom w nowy sposób interpretować Biblię¹⁴.

⁷ Por. E. MŁYŃSKA, *Jubileusz Instytutu...*, art. cyt., s. 73.

⁸ D. JACOB, *La catéchèse d'adultes. Quelques propositions significatives dans un paysage en pleine recomposition*, „Lumen Vitae” 63 (2008) nr 4, s. 445.

⁹ Autorka artykułu ukończyła IFAC w 1991 roku. W latach 1993-1997 prowadziła 4-letni cykl spotkań, z których sprawozdania umieszczała w: „Na drogach katechezy”. Miesięcznik Katechetyczny Kurii Metropolitalnej Białostockiej wydawany przez Wydział Katechetyczny tejże kurii. O katechezie w archidiecezji wspomina w: *W poszukiwaniu katechezy dorosłych*, „Więź” 12 (2003), s. 57. Instytut ukończyli również: ks. Jerzy Lachowicz, kapłan archidiecezji białostockiej i Leszek Kochanowski, świecki teolog.

¹⁰ J. BERNARD, *Francuskie doświadczenie katechezy dorosłych*, NDK 2 (1992), s. 8.

¹¹ G. ADLER, *L'agent pastoral, un sage pour notre temps*, „Catéchèse” (2001) nr 1 s. 98, D. VILLEPELE, *Catéchèse d'adultes et maturation de la foi*, „Lumen Vitae” (2008) nr 4, s. 387.

¹² Por. M. SIMON, *30 ans de catéchèse d'adultes. Une (re)lecture de quatre revues catéchétiques*, „Catéchèse” 18 (1978) nr 73, s. 494.

¹³ Zob. M. JABOT, *L'adulte en évolution constante: étape du milieu de vie*, „Catéchèse” (1999) nr 2, s. 15-19.

¹⁴ Por. *Interpretacja Biblii w Kościele. Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej z komentarzem biblistów polskich*, red. R. Rubinkiewicz, Warszawa 1999, s. 24-100.

Jacques Bernard zaproponował biblijną katechezę dorosłych we własnym ujęciu w 1970 roku¹⁵. W tym czasie we Francji nazwanej przez Godina wiele wcześniej krajem misyjnym¹⁶, w nową fazę rozwoju weszła katecheza katechumenalna, wzorowana na katechumenacie pierwszych wieków¹⁷. Czerpała ona treści z Biblii i liturgii, a jej celem było doprowadzenie katechumenów do wyznania wiary¹⁸. Właściwa katechumenatowi pedagogia inicjacji¹⁹ prowadziła przez pośrednictwo tekstów biblijnych do doświadczenia wiernej i życzliwej obecności Boga, której nie przestawał On ofiarować człowiekowi. Metodą katechumenatu było głoszenie podstawowego kerygmatu biblijnego w celu budzenia wiary, medytowania tajemnic Bożej miłości i prowadzenia do celebrowania liturgii. Przy zastosowaniu tej metody katechumen dochodził do odkrywania fundamentów swojej wiary na drodze dedukcji. Tymczasem Jacques Bernard zaproponował w katechezie drogę indukcji²⁰, dzięki której zamiast zgłębiać wcześniej usłyszane Słowo Boże, do poznania Bożego Objawienia dochodziło się poprzez stopniowe odkrywanie procesu wiary ludu izraelskiego. Dzielać się z dorosłymi odkryciem wielkich etapów wiary chciał, aby dorosły człowiek dostrzegł, jak biblijni ludzie nawiązywali dialog z Bogiem i jak Bóg wzbudzał w nich wiarę krok po kroku²¹.

Jacques Bernard nie wybierał adresata katechezy biblijnej, której fundamenty położył. To metoda, jaką przyjął do odczytania orędzia zbawczego w Biblii zdecydowała o tym, że właściwym odbiorcą proponowanej przez niego formacji wiary stał się człowiek dorosły. Świadom był jednak problemu infantylizacji wiary²², o czym m.in. decydowało dedukcyjne podejście do Biblii. Jego zdaniem nie wystarczyło zapoznać dorosłych z historiami biblijnymi, po to by wyciągać z nich wnioski do godnego chrześcijanina życia. Dorosłych należało raczej wprowadzić na drogi umożliwiające odkrycie w Biblii wielkich etapów rozwoju wiary, pozwalających poznać, jak doszło w historii Izraela do rozpoznania Jedyne Boga i nawiązania z Nim dialogu. Zwrócił on zatem uwagę na to, że do

¹⁵ E. MŁYŃSKA, *Jubileusz Instytutu...*, art. cyt., s. 73

¹⁶ Por. H. GODIN, Y. DANIEL, *La France, pays de mission*, Paris 1943.

¹⁷ M. F. DUTERTRE, *Qu'entendent les adultes de la catéchèse?*, „Catéchèse” 6 (1966), s. 315-323; P. THOMAS, *Pour une mémoire catéchuménale. Petite histoire du catéchuménat français*, Croissance de l'Eglise 1992 s. 49-82.

¹⁸ E. MŁYŃSKA, *Katecheza dorosłych...*, art. cyt., s. 280, 293-299.

¹⁹ Jej echo odnajdujemy w dokumencie katechetycznym Konferencji Biskupów Francji *Text national pour l'orientation de la catéchèse en France et principes d'organisation*, Paris 2006.

²⁰ Por. J. MOLINARIO, *Vous avez dit adultes?*, „Catéchèse” (2001) nr 1, s. 33.

²¹ Ch. DUFOUR, W. J. BERNARD, *Les Seuils de la Foi. Les fondements bibliques*, Paris 2009, s. 9.

²² Tamże, s. 105; por. J. MOLINARIO, *Vous avez dit adultes?*, art. cyt., s. 30.

czytania Biblii potrzeba zaangażowania umysłu i serca, i trzeba je zaczynać najpierw od poznania historii, która ukształtowała wiarę Izraela i Kościoła.

Jakie miejsce zajmuje Biblia w proponowanej przez egzegetę katechezie, postaramy się dostrzec analizując bliżej trzy zagadnienia. Po pierwsze, przyjrzymy się z pomocą jakich narzędzi zabiera się on do studiowania Pisma Świętego. Po drugie, zapoznamy się z wielkimi etapami wiary, które nazywa progami i które wyznaczają układ treści katechezy. Po trzecie, zobaczymy w jaki sposób wykorzystywana jest w katechezie Biblia.

1. Drogi odkrywania procesu wiary Izraela i Kościoła

Francuski kapłan natknął się na dylematy w czytaniu i rozumieniu Biblii wówczas, gdy w swojej rodzimej diecezji Cambrai wykładał w seminarium duchownym egzezętę biblijną. Jej przedmiotem były poszczególne księgi Starego i Nowego Testamentu, pomiędzy którymi nie dostrzegał związku. Każda z ksiąg była sama w sobie całością wymagającą odrębnego komentarza. Zauważył wówczas, że to, o czym mówi do jednej grupy nie pozostaje w wyraźnym związku z tym, co wykłada w następnej grupie studentów. Zwrócił uwagę, że chronologia zdarzeń jaką zachowuje Biblia, nie pozostaje w zgodzie z chronologią redakcji tekstów, że porządek stwórczy ukazany w Biblii niekoniecznie jest właściwy dla wyświetlenia całego procesu wiary, w którym wzrastał i kształtował się naród wybrany²³. Tak więc powoli poprzez studia biblijne, asystowanie przy pracach Soboru Watykańskiego II, badania własne i wspólne z innymi specjalistami dochodził do przekonania, że dorosłym adresatom katechezy trzeba ukazać spójną drogę, po której kroczył naród wybrany i pierwotny Kościół, po to, by oni sami mogli się na tej drodze odnaleźć.

Twórca katechezy znając teologię rabinistyczną i języki orientalne, jak również historię religii pokazał, że do zrozumienia Biblii i właściwego jej odczytania, pomoc mogą odkrycia archeologiczne, starożytna literatura i historia. Nie są to drogi – jak stwierdza – od siebie niezależne, ale się nawzajem uzupełniają i wspierają. Dlatego też zabierając się do studiowania Biblii, która ma posłużyć do odkrycia kolejnych etapów wiary proponuje, aby zaczynać najpierw od przyczynków archeologicznych, pozwalających czytelnikowi wyobrazić sobie środowisko, w jakim Biblia żyła w pamięci ludu wybranego²⁴. Następnym zabiegiem winno być poznanie tego, jak doszło do zapisania przekazywanych przez

²³ J. BERNARD, *Francuskie doświadczenie...*, art. cyt., s. 8.

²⁴ Tenże, *Les fondements...*, dz. cyt., s. 29-55.

tradycję ustną wydarzeń²⁵. Trzecią sprawą interesującą egzegetę jest to, w jaki sposób spisane wydarzenia były odczytywane w tradycji judaizmu, chrześcijaństwa oraz islamu²⁶.

W podjęciu takiej lektury Biblii przychodzi z pomocą metoda historyczno-krytyczna pozwalająca m.in. zrozumieć, że Biblia jest zbiorem pism mających długą prehistorię, nieodłącznie związaną z historią Izraela i konsekwentnie historią Kościoła pierwotnego. Metoda skupiona na wewnętrznej spójności tekstów jednak nie wystarczała, aby owocnie interpretować Pismo Święte. Aby móc patrzeć na Biblię, jako zbiór tekstów powiązanych ze sobą Jacques Bernard odwołał się do metod opartych na Tradycji, a w sposób szczególny do żydowskich tradycji interpretacji tekstu²⁷.

Pierwszym problemem jaki próbuje rozwiązać jest kwestia historii w Biblii. Pyta on wprost: jakiej historii szuka czytelnik w Biblii?²⁸ Od tego bowiem, jak rozumie pojęcie historii w odniesieniu do Biblii zależy owocność czytania ksiąg Pisma Świętego. Francuski egzegeta starając się wyjść naprzeciw tej podstawowej potrzebie czytelnika, podejmuje temat z całą otwartością pokazując, że raz dzieje opisane w Biblii nazywa się historią świętą, innym razem szuka się w niej śladów historii powszechnej, a po Soborze Watykańskim II mówi się o historii zbawienia. Okazuje się, że dla zrozumienia Biblii rozróżnienie tych określeń ma istotne znaczenie. Pytanie to rodzi się wówczas, gdy czytelnik zaczyna mieć wątpliwości, czy opisy stworzenia świata nie są reportażami zdarzeń, albo sporo czasu poświęca, by dowieść historyczności wydarzeń opisanych w prehistorii biblijnej.

Okazuje się, że błędem jest odczytywanie historii biblijnej posługując się metodami historii powszechnej. Jest to bowiem dziedzina wiedzy humanistycznej, która z pomocą właściwych sobie metod próbuje interpretować dane zawarte w archiwach, dane archeologiczne, świadectwa²⁹. W ten sposób rekonstruuje fakty pozostające ze sobą w zależności przyczynowo-skutkowej. Nauka ta pozwala wspólnotom i osobom zrozumieć ich przeszłość, lepiej zderzyć się z teraźniejszością i przygotować się na przyszłość. Historia w takim znaczeniu zaczyna się od spisywania tradycji ustnej na temat prehistorii i prowadzi analizę śladów, które pozostawia przeszłość. Ze śladami tej historii spotykamy się owszem w Biblii, co potwierdzają odkrycia archeologiczne i zapisy literatury starożytnej.

²⁵ Tamże, s. 85-115.

²⁶ Tamże, s. 23.

²⁷ Por. *Interpretacja Biblii...*, dz.cyt., s. 28-33, 40-45.

²⁸ Por. J. BERNARD, *Les fondements...*, dz. cyt., 29-55.

²⁹ *Les Seuils de la Foi. Entrer dans la foi avec la Bible. Jalons pour une catéchèse d'adultes*, red. C. Le Peltier, Paris 2009, s. 21.

Nieporozumieniem jednak byłoby kwalifikowanie zapisanych w Biblii wydarzeń wyłącznie w tych kategoriach³⁰.

Wspominaliśmy już, że dla chrześcijanina Biblia najczęściej postrzegana jest przez pryzmat katechezy z dzieciństwa jako historia święta³¹. Toczy się ona według porządku biblijnego, w którym znajduje się najpierw opowiadanie o stworzeniu świata i człowieka, potem o Adamie, potopie, Abrahamie, Mojżeszu, wyjściu z Egiptu, królu Dawidzie, niewoli, prorokach itd. Tak zapisana historia to sposób, w jaki naród biblijny po powrocie z niewoli babilońskiej ułożył scenariusz własnej historii w perspektywie teologicznej i w konkretnej epoce, aby potwierdzić swą duchową tożsamość. Chrześcijanie przejęli tę historię świętą, ale czytają ją przez pryzmat Jezusa Chrystusa, którego rozpoznają jako centrum i szczyt historii i której kontynuacją są dzieje Kościoła³². Widać zatem wyraźnie, że historia w znaczeniu powszechnym nie zawsze spotyka się z historią świętą, ponieważ ta druga została spisana według innych założeń i uzupełniona o dzieje opisane w Ewangeliach i listach. Historia święta nazywana jest również historią biblijną, bo jest rekonstrukcją zdarzeń takich, jakie po kolei zostały zapisane w Biblii.

W teologii posoborowej spotykamy się często z pojęciem historia zbawienia. Tę możemy odnaleźć pomiędzy historią świętą, a archeologią³³. Nie zawsze bowiem historia zbawienia próbuje rekonstruować wydarzenia historyczne, w których Bóg przyszedł, aby przynieść swoje zbawienie. Ona pokazuje bardziej akty wiary, jakie naród biblijny dokonał w toku swojej historii po to, by zostać wiernym swojemu Bogu. Te akty wiary zakorzenione są w wydarzeniach historycznych, które czasem można odnaleźć³⁴.

Historia wiary Izraela działa się w kontekście religijnym starożytnych cywilizacji. Jacques Bernard jako znawca historii religii przywiązuje wielką wagę do określenia wpływów tych wielkich religii na kształtowanie się wiary Izraela i pierwotnego Kościoła, a także na określenie jej tożsamości. U podstaw tych badań leży odkrycie fenomenu religijności człowieka³⁵, którego ślady odnajdujemy w różnych cywilizacjach dzięki archeologii. Biorąc pod uwagę, że wiara biblijna narodziła się w kręgu wielu kultur i religii, należy uwzględnić je w lekturze Biblii. W katechezie dorosłych, ma to nie tylko znaczenie poznawcze pozwalające zrozumieć historię wiary zapisaną w księgach Pisma Świętego, ale

³⁰ Tamże.

³¹ Tamże, s. 22.

³² Tamże, s. 36. 103-104.

³³ Tamże, s. 23.

³⁴ Por. tamże, s. 103-105.

³⁵ Tamże, s. 59.

odnalezienie się czytelników Biblii w kontekście wielu kultur i religii dziś ze swoją religijną tożsamością.

Dorosły czytelnik Biblii zainteresowany jest najpierw wielkimi religiami Bliskiego Wschodu tj. Kanaanu, Egiptu i Mezopotamii, wśród których Izraelita szukał swojej religijnej identyczności. Jacques Bernard zwraca uwagę na to, że religie Bliskiego Wschodu zostały zaklasyfikowane jako religie naturalne³⁶. Były to religie naznaczone warunkami geograficznymi³⁷, w których człowiek czuł się zależny od sił przyrody i który odwoływał się do bóstw, by pozyskać ich przychylność i zapewnić sobie urodzaje. Religie naturalne szukały odpowiedzi na pytanie o początek świata i o sposób działania bogów w mitach. Przychylność swoich bóstw usiłowaly pozyskać poprzez ofiary, tańce i rytę. Dorosły czytelnik Biblii znajduje w niej świadectwa wierzeń pogańskich, ślady języka mitycznego, ale też elementy zaczerpnięte z religii naturalnych. U proroków spotyka opisy kultu Baala, w opisie stworzenia rozpoznaje mityczne obrazy i język mające wyrazić pojawienie się na ziemi człowieka, w psalmach dostrzega hymn uwielbienia dla dzieł natury. A zatem wpływy wielkich cywilizacji w Biblii na proces wyrażania myśli przez autora natchnionego są ewidentne.

Naród biblijny inspirował się także religiami swoich okupantów, takich jak: Asyria, Babilon, Persja, Grecja i Rzym. Każda z nich wносиła nowe elementy religijności. I tak np. Babilończycy dają Biblii jej wymiar kosmiczny, spotkanie z Persami pozwala Izraelitom odkryć monoteizm swojej religii, w kontakcie z Grekami odkrywają mądrość stwarzającą świat, Rzymianie na swój sposób oddziałują na Biblię³⁸. Zabiegiem egzegetycznym jest pokazanie, że mimo wyraźnych wpływów religii krajów sąsiadujących z narodem wybranym jego wiara pozostaje oryginalną wiarą w Jedyne Boga Jahwe. Mimo że Biblia przywołuje opowiadania mityczne, posługuje się językiem i obrazami swojej epoki, posługuje się mądrością Greków to wskazuje na obecność Bożą, którą człowiek w swojej historii odkrywa. Jej oryginalnością jest wezwanie Boga do przemiany życia, nie tylko w wymiarze kosmicznym, czy mądrościowym, ale nade wszystko w wymiarze etycznym³⁹. Charakterystycznym dla wiary Izraela było to, że Bóg który objawiał się człowiekowi przez historię nie próbował budować porządku statycznego, ale wchodził w relacje z człowiekiem i z nim podejmował wspólną drogę. Człowiek rozpoznając Boga w swojej historii starał się być wiernym swemu Jahwe, który go wyzwalał i umacniał pośród niełatwych dziejów narodu.

³⁶ Tamże, s. 68-70.

³⁷ Tamże, s. 33.

³⁸ J. BERNARD, *Les fondaments...*, dz. cyt., s. 71-73.

³⁹ Tamże.

Francuski badacz dzieli religie na trzy grupy, a mianowicie na: religie naturalne, religie mądrościowe i religie prorockie⁴⁰. I chociaż każda z religii postrzega siebie jako objawioną, to jedne rozpoznają objawienie w kosmosie, inne w mądrości, inne z kolei w wydarzeniach historycznych. Religie związane z naturą otrzymują Boga w porządku kosmicznym. Ich troską jest życie w harmonii ze wszechświatem, a ich postawy religijne układają się według prawideł magii. Religie mądrościowe postrzegają bóstwo jako niedostępne i często obojętne. Dlatego ich wyznawcy próbują oczyścić się z wszelkich pragnień, aby doznać oświecenia. Metodą uwolnienia się od świata zewnętrznego jest ekstaza, asceza, medytacja. W religiach prorockich postępowanie wiernych jest zgoła inne.

Egzegeta zwraca uwagę na to, że każda z wymienionych wyżej grup religii reprezentuje właściwy swoim założeniom styl i w związku z tym można mówić o dominancie etycznej tych religii. Religie naturalne zalicza do religii typu „convocatio”, religie mądrościowe do religii typu „invocatio”, a religie profetyczne do religii typu „evocatio”⁴¹. W religiach typu „convocatio” wyznawcy próbują zmusić swoich bogów przez słowa, ryty, ofiary, by te zapewniły im pomyślność. Jest to zatem religia, w której człowiek podejmuje inicjatywę i próbuje przywołać Boga, by ten spełnił jego oczekiwania. Do największych pragnień wyznawców należało jednak zapewnić sobie płodność i urodzaje. Religie o dominancie etycznej „invocatio” to religie, które próbują wyzwolić człowieka od zła przez mądrość. Mądrość zwraca go do nadprzyrodzoności, a on sam stara się jej dorównać poprzez praktyki ascetyczne. Trzecia grupa religii typu „evocatio”, to te, w których inicjatywę w dialogu przejmuje Bóg działający w historii. Wyznawcy tych religii rozpoznają Boga objawiającego się przez swoje słowa i czyny. Ich życie wiary polega na upamiętnianiu dzieł Boga i odwoływaniu się do nich.

Dzięki ustaleniu dominanty etycznej każdego z typów religii wyraźnie rysuje się oryginalność wiary biblijnej. Jest to istotne dla czytelnika Biblii, bo sam może dostrzegać w Biblii te elementy wiary, które są charakterystyczne dla wyznawców Boga Jahwe, a potem Chrystusa. Poznanie oryginalności wiary biblijnej pomaga również dorosłemu uczestnikowi katechezy biblijnej rozpoznać w religiach współczesnych tę właściwą.

Jacques Bernard prowadzi katechizowanego do odkrycia wiary biblijnej przez wyjaśnienie historycznego procesu tworzenia się tekstów biblijnych⁴². Interesują go badania dotyczące trzech religii o dominancie etycznej „evocatio” zwanych religiami profetyzmu historycznego, a mianowicie judaizmu, chrześcijaństwa

⁴⁰ Tamże, s. 73.

⁴¹ Tamże, s. 73-76.

⁴² *Interpretacja Biblii...*, dz. cyt., s. 30.

i islamu⁴³. Tradycja biblijna obejmująca całe wieki pozostawiła przekazy ustne, pisma. Leżą one u podstaw redakcji Biblii, którą czytamy dziś jako historię świętą. Proces spisywania Biblii rozpoczął się dopiero w IX wieku przed Chrystusem, a zakończył w II wieku naszej ery. Nie dziwi zatem pytanie człowieka dorosłego o tradycję i jej związek ze słowem Bożym. Pismo Święte wyjaśnia, że „Wielokrotnie i na różne sposoby przemawiał Bóg do Ojców przez proroków ...” (Hbr 1,1). Egzegeta uruchomił zatem cały proces myślowy, aby pokazać dorosłemu czytelnikowi, jak ukształtowała się Biblia jako Słowo Boże. Pokazał również, że w zależności od tradycji inaczej czytają i interpretują Biblię żydzi, chrześcijanie i muzułmanie. Te bowiem religie, zwane religiami profetyzmu historycznego posiadają kilka cech wspólnych. Wszystkie odnoszą się do wydarzenia założycielskiego, do proroka, świadka Słowa Bożego i do wspólnoty, która czuje się wezwana przez to słowo w swojej historii i która upamiętnia wydarzenie założycielskie.

Nie bez znaczenia dla dojrzałej lektury Biblii według Jacquesa Bernarda jest sposób postrzegania Bożego natchnienia. Jego zdaniem nie tylko trzeba mówić o natchnionym autorze i tekście biblijnym, ale uwzględnić należy również natchnienie wydarzenia, o którym pisze Biblia, natchnienie ludu uczestniczącego w historii zbawienia, natchnienie wydawcy i natchnienie lektury liturgicznej Biblii⁴⁴. Mówiąc o natchnieniu wydarzenia rozumie je jako tak wyjątkowe, że jego uczestnicy poczuli się nim bardzo dotknięci i dlatego nie potrafili o nim zapomnieć i nie mówić. Często ten ustny przekaz nie był w stanie wyrazić inaczej wagi wydarzenia, jak tylko w formie poezji czy swego rodzaju mistyki. Natchniony autor, to ten który próbuje opowiedzieć to, co sam otrzymał wiedząc, że to, co istotne jest poza słowami. Natchnionym był także naród, który żył wydarzeniami zbawczymi. To on przecież nosił w sobie pamięć tych zdarzeń. Natchnienie przypisuje również wydawcy, dla którego było rzeczą ważną, by dany tekst opublikować. W momencie gdy Kościół przygotowuje czytania liturgiczne dokonuje takiego wyboru tekstów, że zmusza do odczytania w nowy sposób historii zbawienia. Doborowi tekstów do liturgii też towarzyszy natchnienie.

Jacques Bernard daje czytelnikowi Biblii wszystkie te narzędzia, po to, by dzięki nim nie tylko odczytał spójną historię wiary biblijnej, ale także by rozumiał treść orędzia, które będzie czytał, zanim zacznie aktualizować je w życiu. Lektura Biblii z ich wykorzystaniem staje się przygodą poznawania historii wiary, w której Bóg nawiedza człowieka, a ten stara się być Mu wiernym.

⁴³ Por. J. BERNARD, *Les fondements...*, dz. cyt., s. 86-88.

⁴⁴ Tamże, s. 108-111.

2. Pedagogia czterech progów wiary wyznacznikiem układu treści katechezy

Oryginalnym osiągnięciem poszukiwań egzegetycznych Jacquesa Bernarda o znaczeniu katechetycznym było odkrycie w historii ludu biblijnego czterech progów wiary. Progiem wiary nazywa on taki etap w historii zbawienia, który charakteryzuje się załamaniem w ciągłości wiary, momentem szczytowym w wyrażaniu nowej spójności wiary i kodyfikacją pism w perspektywie przyszłego kryzysu⁴⁵. Do momentów szczytowych w kolejnych etapach zalicza on: doświadczenie wyzwolenia w pierwszym progu, doświadczenie niewoli w drugim, doświadczenie Jezusa w trzecim i Kościoła w czwartym⁴⁶. Pedagogia czterech progów wiary dostrzeżona w Biblii ukazała proces rozwoju wiary Izraela i Kościoła, i jako taka stała się drogowskazem do ustalenia treści biblijnej katechezy dorosłych.

a) pierwszy próg wiary – wyjście

Już samo określenie „wyjście” wskazuje na dynamikę zdarzeń, które zadecydowały o budzeniu się świadomości narodu wybranego wezwanego do realizacji zbawczego planu Boga. Wyjściem w znaczeniu pierwotnym było dla Izraelitów uwalnianie się spod wpływów religii naturalnych, w kręgu których żyli. Oznaczało to zerwanie z mitami, rytami, ofiarami typowymi dla kultu sprawowanego w tych religiach. Oznaczało to odrzucenie samych bogów, którzy jak mówi psalmista „mają usta, ale nie mówią, mają oczy, ale nie widzą, mają uszy, ale nie słyszą i nie ma oddechu w ich ustach” (Ps 135). Nie było to łatwe i pokusa hołdowania bogom obcym była silna, bo lud seminomadów, który dał początek narodowi wybranemu miał pełną świadomość, że jest małym narodem, Siłą rzeczy zdany był na życie w zniewoleniu i poddany władzy możnych tego świata. Sytuacja narodu zaczęła się jednak zmieniać, gdy mimo niepokąźnych środków i oręża jakimi dysponował zaczął zwyciężać. Rosło jego zdumienie i zaczynał się proces odkrywania Boga Jahwe we własnej historii⁴⁷.

Wydarzeniami znaczącymi dla doświadczenia „wyjścia” są trzy biblijne obrazy zwycięstw Izraela, zupełnie nieoczekiwanych i zaskakujących. Najstarszym z nich jest opis zwycięstwa Izraelitów pod wodzą Debory i Baraka nad Sisera, przywódcą wojsk kananejskich umieszczony w księdze Sędziów (Sdz 4.5). Dla Izraelitów nieprawdopodobnym było to zwycięstwo, w sytuacji, gdy wróg posiadał rydwany, liczne wojska i rozległą równinę do walki. To jednak wzburzony

⁴⁵ J. BERNARD, *Exégèse I* (mps arch. IiFAC), s. 13.

⁴⁶ Tenże, *Les fondaments...*, dz. cyt, s. 24.

⁴⁷ *Entrer dans la foi...*, dz. cyt, s. 76.

potok Kiszon, szalejąca burza i gwiazdy na niebie walczyły po stronie Izraelitów. W ten oto sposób Bóg, różny od bogów kananejskich, okazał moc i dał się poznać niektórym pokoleniom izraelskim. Również niemożliwym było wyzwolenie Izraelitów z niewoli w Egipcie (Wj 14,15). I chociaż faraon miał do dyspozycji wojska i rydwany, to Bóg angażując się po stronie Izraela posłużył się w uwolnieniu narodu siłami natury. Trzecie ze spisanych doświadczeń wyzwolenia odnotowane zostało w księdze Jozuego (Joz 3.4). Tym razem Bóg przeprowadził naród przez Jordan i dał mu w posiadanie obiecaną ziemię. Każde ze wspomnianych wydarzeń zwraca uwagę na to, że Bóg interweniował w życie wybranego przez siebie narodu⁴⁸. Opiekujący się narodem Bóg zrywał pęta niewoli i wyprowadzał naród na wolność. Te wydarzenia w gruncie rzeczy służyły wyzwoleniu Izraela od bogów obcych. Kod tych wydarzeń był jednaki, a mianowicie: 1) Naród znajdował się w opresji; 2) W narodzie wyłaniał się szef, z którym się naród identyfikował; 3) Odbywała się walka, w której siły były nieproporcjonalne; 4) Bóg Jahwe interweniował po stronie najłabszych i zwyciężali; 5) Zwrot dokonywał się przez wodę i woda stawała się znakiem zwycięstwa; 6) Zwycięstwo dawane było przez Jahwe słabszym, którzy według logiki ludzkiej powinni ponieść klęskę; 7) Naród śpiewał wdzięczność Bogu Jahwe za wyzwolenie⁴⁹.

Zwycięstwa, w których uczestniczył naród prowadziły go do osiedlenia w ziemi obiecanej. Przybywające tam pokolenia Izraela miały jednak zróżnicowaną historię, co powodowało, że powoli następowała integracja narodu. Ludy, które przyszły z pustyni musiały nauczyć się uprawy ziemi i zwyczajów, natomiast nie przyswajały sobie wiary Kananejczyków. One wiedziały, że swoją egzystencję zawdzięczały miłosiernemu Bogu, który go zbawił i ciągle zbawia, że powinny być wierne Bogu, który ochraniał ich, gdy byli na pustyni. Ilekroć bowiem próbowali się asymilować z narodem kananejskim na płaszczyźnie zwyczajów, a nie zachowywali ich wiary, byli odrzucani. W toku tej historii ukształtował się dekalog, któremu naród starał się być wiernym. Gwarantem wierności Bogu było zawarte z Mojżeszem przymierze na Synaju (Wj 20,1-17). To prawo towarzyszyło Izraelitom w trudzie zdobywania ziemi obiecanej i broniło ich przed całkowitą asymilacją z Kananejczykami. Wierność Bogu zadeklarowana została ponownie na świątecznym zebraniu w Sychem (Joz 24, 24), gdzie naród dokonał ponownego wyboru Boga Jahwe i odrzucił bóstwa swoich przodków. Wiara w Boga Jahwe była nierozdzielna z uznaniem grzechu i konieczności zmiany zwyczajów⁵⁰.

⁴⁸ E. MŁYŃSKA, *Biblijna katecheza dorosłych 3. Doświadczenie wyzwolenia*, NDK (1993) nr 2, s. 3.

⁴⁹ Tamże, s. 79.

⁵⁰ *Entrer dans la foi...*, dz. cyt., s. 94-95; E. MŁYŃSKA, *Biblijna katecheza dorosłych 4. Przymierze*, NDK (1993) nr 3, s. 7.

Pokolenia izraelskie, które od XI wieku osiedlały się w Kanaanie zapragnęły mieć króla, który by zabezpieczał interesy ich państwa. Za przyzwoleniem Boga naród wybrał na króla Saula, a gdy ten nie słuchał Jahwe Bóg polecił namaścić na króla Dawida (1 Sm 16,1-13). Wraz z królem zaczęła się stabilizacja państwa. W osobie króla Bóg dał poznać, że różni się on od innych, ziemskich królów. Jego powołaniem było czynić konkretne życie oryginalnym. Dotąd królowie byli na kształt swoich bogów doskonałymi. Dawid natomiast był człowiekiem grzesznym, czego nie skrywał. Inaczej niż w innych społecznościach król izraelski był grzesznym człowiekiem, który potrzebował Bożego miłosierdzia. W ten sposób wokół grzesznego króla budowała się spójność narodu, a nie jak w innych religiach wokół króla ubóstwionego. Dawid wierząc w Boże przebaczenie, stawał się obliczem narodu, który żył z Bożego miłosierdzia⁵¹.

Zarówno wyzwolenie, jak i zawarcie przymierza na Synaju, jak i powstanie królestwa stanowią jednocześnie tematy następujących po sobie katechez, a po nich omawia się takie zagadnienia jak: Stworzenie⁵², Grzech⁵³, Schizma⁵⁴. Jacques Bernard posługując się osiągnięciami nauk okołobiblijnych proponuje czytanie Biblii nie od Księgi Rodzaju i opisu stworzenia świata i człowieka, ale śledząc dzieje narodu wybranego wskazuje na doświadczenie wyjścia, które ten naród ukonstytuowało⁵⁵. Dopiero potem podejmuje temat stworzenia ze względu na fakt, że pierwszy tekst o stworzeniu człowieka (Rdz 2,4-25) spisany został w czasach królewskich. Egzegeta widzi w nim refleks historii narodu wybranego, mocno naznaczonej doświadczeniem wyzwolenia. To ten sam Bóg, który wyzwalał wielokrotnie Izraela ukształtował człowieka z ziemi, wyzwolił go do życia i umieścił w ziemi obiecanej, jaką był rajski Eden. Bóg uczynił poddany mi człowieka zwierzętą, partnerem mężczyzny wśród istot stworzonych niewiastę, a obojgu ludziom dał swoje prawo. Podobnie jest z grzechem. Biblista czyta opis upadku pierwszych ludzi (Rdz 3,1-24) przez pryzmat doświadczenia wyzwolenia. Grzech jest wyrażony słowami „Adam ukrył się”, tzn. przez niewierność zerwał Przymierze z Bogiem. Próg pierwszy kończy katecheza mówiąca o schizmie w królestwie Izraela, do której doprowadził król Salomon. Od czasu schizmy północna

⁵¹ *Entrer dans la foi...*, dz. cyt., s. 114-115; E. MŁYŃSKA, *Biblijna katecheza dorosłych 5. Królestwo*, NDK (1993) nr 4, s. 7.

⁵² Por. E. MŁYŃSKA, *Biblijna katecheza dorosłych 6. Stworzenie*, NDK (1993) nr 5, s. 7.

⁵³ Por. też, *Biblijna katecheza dorosłych 7. Grzech*, NDK (1993) nr 6, s. 7.

⁵⁴ Por. też, *Biblijna katecheza dorosłych 8. Schizma*, NDK (1993) nr 7, s. 7.

⁵⁵ Podobnie myśli F. Varillon, który powiedział, że „Biblię trzeba czytać zaczynając nie poprzez początek księgi, ale zaczynając od doświadczenia, które dało narodziny księdze, która jest księgą ludu Izraela”. Por. tenże, *Joia de croire, joia de vivre*, Paris 1981, s. 145.

część królestwa zostaje narażona na kultury bałwochwalcze Fenicji. W tej sytuacji pojawia się prorok Eliasz zapowiadając nowy etap dziejów Izraela.

Pierwszy próg wiary Izraela skoncentrowany wokół doświadczenia wyjścia prowadził Izraelitów od wiary w bóstwa religii naturalnych do wiary w Boga osobowego, który objawił się jako Bóg Przymierza. Zawarte z Bogiem Przymierze, wybudowana w Jerozolimie świątynia oraz instytucja króla mobilizowały ich do porzucania praktyk religijnych, którymi żyły ościenne narody i do pokładania ufności w Bogu Wyzwoliciele.

b) próg drugi – niewola

Doświadczenie wyzwolenia, jakie towarzyszyło narodowi izraelskiemu w jego początkach nie było jedynym i stałym. Już w roku 721 p.n.e. nastąpił upadek Królestwa Północnego, a potem inwazje stale nawiedzały kraj Izraelitów. W szczytowym momencie dziejów tego etapu historii Izraelici popadli w niewolę babilońską (lata 587-538). Poważne zagrożenie dla Izraela stanowiły również sąsiadujące z nim mocarstwa, takie jak: Asyria, Babilon, Persja, Macedonia, Rzym, Egipt, ale i wewnętrzne walki niszczyły kraj⁵⁶. Izrael broniąc się przed wyniszczeniem zawierał przymierza polityczne i akceptował warunki wielkich. Naród znajdujący się na powrót w ucisku stawiał pytanie o wiarę. W tym czasie Bóg kształtował ją przez proroków. To oni ostrzegali naród i wieścili nieszczęście, ale też przypominali Izraelowi o wiernej miłości Boga⁵⁷.

Wielekroć pośród kolejnych doświadczeń naród izraelski pytał o to, czy Bóg, który go wyzwolił o nim pamięta. Ten krzyk rozpaczki prorocy kierowali do samego Boga. Ludowi natomiast pośród ciszy i ciemnej nocy pomagali zachować wiarę przez słowo. I w tej dramatycznej sytuacji powoli odsłaniała się nowa rzeczywistość. W przymierzu, które się zachwiało, Bóg objawiał zupełnie nowy aspekt siebie, a mianowicie pokazywał moc swojej odradzającej miłości. Mimo tak trudnych doświadczeń Izrael dokonał największego odkrycia swojej wiary. To właśnie w czasie niewoli Bóg dał się poznać Izraelowi jako Jedyny (Iz 41,21-24, 45,22). Więcej, odradzająca miłość Jahwe była wszechmocna, co oznaczało, że jest On Bogiem Jedynym, Stworzycielem wszechświata (Iz 40, 12-17). Rozpoznanie jedyności Boga, który kochał zmieniało spojrzenie wierzącego i jego relację do wszystkiego co stworzone. Miłość Boga Jedynego miała moc stwarzać i przemieniać człowieka przez słowo (40,6-8); przebaczenie (Iz 54, 7-8);

⁵⁶ E. MŁYŃSKA, *Biblijna katecheza dorosłych 2.1. Pomiedzy wyzwoleniem a niewolą*, NDK (1994) nr 1, s. 8.

⁵⁷ *Entrer dans la foi...*, dz. cyt., s. 138-139.

powrót z niewoli (Iz 48,20-21). Odtąd Izrael wiedział, że całe życie jest do otrzymania w relacji miłości ze Stworzycielem⁵⁸.

Pobyt Izraelitów w niewoli zmienił ich sytuację pod wieloma względami. Przede wszystkim nie wszyscy byli w niewoli. Ci, którzy wrócili nie byli dobrze przyjęci w swoim kraju. Dlatego kolejny raz ich wiara monoteistyczna zaczynała się chwiać. Po wyjściu z niewoli babilońskiej naród zaczął się dzielić, tym razem na tych, którzy byli w niewoli i tych, którzy zostali w kraju, pomiędzy tych, którzy pochwalali rozdział z poganami i tych, którzy wierzyli w ich nawrócenie, pomiędzy tych, którzy organizowali judaizm i tych, którzy oczekiwali podobnie jak Izajasz zbawienia przychodzącego z nieba⁵⁹.

Dylematy wiary pojawiły się w narodzie ponownie, gdy kraj został podbity przez Aleksandra Wielkiego. Odtąd wpływy greckie postawiły nowe wyzwania wierze Izraelitów. Pytano o to, czy mądrość grecka tak pociągająca, była spójna z Torą, którą Bóg dał Izraelowi? Nie potrafili rozeznaczyć, czy należało ją odrzucić, czy też Tora mogła się nią ubogacić? Za wierność Torze Żydzi byli prześladowani. Męczennicy Izraela pokazali zatem drogę wiary w miłość Boga, miłość, która może wszystko odrodzić aż do ich wskrzeszenia. Spotkanie z mądrością grecką, ale też męczeństwo braci Machabejskich kształtowało w nowy sposób wiarę Izraela, kładąc podwaliny pod wiarę w zmartwychwstanie⁶⁰.

W katechezie drugiego progu tematy są odbiciem historii ludu izraelskiego czasu niewoli. Stąd ważną rolę w jej rozeznaniu odgrywa historia powszechna tego okresu. W treściach katechezy uwzględnia się główne przesłanie proroków przed niewolą, w czasie niewoli i po wygnaniu. Przed niewolą dochodzi do głosu przesłanie proroka Amosa i Ozeasa mówiących o miłości Boga do swego ludu, ale też tradycji elohistycznej (spisywanej w tym czasie), mówiącej o posłuszeństwie Abrahama Bogu⁶¹. Kolejna katecheza odczytuje orędzie Izajasza I i Micheasza, zapowiadające narodowi klęskę jako skutek jego grzechu⁶². Katecheza następna mówi o reformie religijnej króla Jozjasza (622 r.), która miała przypomnieć narodowi Jego przymierze zawarte z Bogiem. W tym samym czasie prorok Jeremiasz wspierał naród idący do niewoli, zachęcając go do ufności Bogu. Zapowiadał on także nowe przymierze (Jr 31, 31-33), które Bóg umieści w głębi ludzkich serc⁶³. Z okresu niewoli katecheza podejmuje nauczanie Ezechiela, który pokazał Boga,

⁵⁸ Tamże, s. 168-169.

⁵⁹ Tora kapłanów i pisma apokaliptyczne pozostawały ze sobą w opozycji. Por. tamże, s. 192, 200-201.

⁶⁰ *Entrer dans la foi...*, dz. cyt., s. 192-193.

⁶¹ E. MŁYŃSKA, *Biblijna katecheza dorosłych 2.2. Amos - Abraham - Ozeasz*, NDK (1994) nr 2, s. 6.

⁶² *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 2.3. Izajasz - Micheasz*, NDK (1994) nr 3, s. 8.

⁶³ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 2.4. Reforma religijna. Jeremiasz*, NDK (1994) nr 4, s. 6.

przekraczającego mury świątyni po to, by towarzyszyć ludowi znajdującemu się w niewoli. Ezechiel pouczał nadto wygnanych o osobistej odpowiedzialności za grzech i wobec nieskuteczności króla ukazywał rolę proroka⁶⁴. Na wygnaniu znaczącą rolę odegrał Deuteronomista⁶⁵ przypominając Izraelowi o wierności Prawu. Izajasz II natomiast pomógł deportowanym odkryć monoteizm i moc przemieniającą Boga⁶⁶. W dochowowywaniu wierności Prawu istotną rolę odegrali kapłani⁶⁷. Po wygnaniu prorok Aggeusz, Zachariasz, Malachiasz, Joel i Izajasz III budzili entuzjazm powracających z niewoli. Izajasz III zapowiadał triumf Jerozolimy, która miała być domem modlitwy dla wszystkich narodów⁶⁸. Wobec dominującego w judaizmie znaczenia Prawa, katecheza poświęca osobne miejsce Ezdraszowi, Nehemiaszowi, którzy je scalili⁶⁹. Końcowe katechezy obejmują temat mądrości⁷⁰ i judaizmu⁷¹.

Wobec doświadczenia niewoli naród izraelski budował swoją tożsamość wokół kapłanów, świątyni i Tory. Osiągnięciem czasu, w którym doznawał cierpienia i ucisku było pogłębienie relacji z Bogiem Przymierza, którego rozpoznali jako Boga Jedyne. Odtąd wiara Izraelitów została wzbogacona o najważniejsze przekonanie, a mianowicie to, że Bóg Izraela jest Bogiem Jedynym, Bogiem Stworzycielem, Bogiem posiadającym moc przemiany ludzkich serc. Na gruncie nauczania zaznaczyły się przede wszystkim dwa wielkie nurty teologiczne: jeden judaistyczny, a drugi apokaliptyczny⁷².

c) próg trzeci – Jezus

W kontekście ukształtowanego judaizmu przyszedł Jezus z Nazaretu. I chociaż jedność narodu żydowskiego w kraju i w diasporze gwarantowana była przez Torę, świątynię i dzieła miłości, to spójność Izraela zagrożona była przez istnienie wielu ruchów politycznych i religijnych. Przywódcą jednego z nich był Jan Chrzciciel i choć był krewnym Jezusa, to Jezus dystansował się od niego, chcąc zwiastować coś nowego. W spojrzeniu historyka nic nie wydaje się wyróżniać

⁶⁴ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 2.5. Ezechiel*, NDK (1994) nr 5, s. 5.

⁶⁵ Tzw. „prorocy pierwsi”, którzy podczas niewoli uzupełnili kilkoma rozdziałami księgę Powtórzonego Prawa i dopracowali tzw. dzieło deuteronomistyczne. Por. E. MŁYŃSKA, *Biblijna katecheza dorosłych 2.6. Prorocy na wygnaniu*, NDK (1994) nr 6, s. 6.

⁶⁶ Tamże.

⁶⁷ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 2.7. Kapłani*, NDK (1994) nr 7-8, s. 10.

⁶⁸ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 2.8. Prorocy po wygnaniu*, NDK (1994) nr 9, s. 4.

⁶⁹ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 2.9. Ezdrasz –Nehemiasz*, NDK (1994) nr 10, s. 8.

⁷⁰ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 2.10 Mądrość*, NDK (1994) nr 11, s. 5.

⁷¹ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 2.7*, art. cyt., s. 10.

⁷² J. BERNARD, *Les fondements...*, dz. cyt., s. 275-277.

Jezusa od innych wielkich charyzmatyków epoki, takich jak Jan Chrzciciel, rabbi Gamaliel czy mistrz sprawiedliwości w Qumran. Mimo to Jezus z Nazaretu był kimś innym w odniesieniu do ludzi i narodów. Jego nauczanie i działalność były przez jednych krytykowane, a dla innych stały się źródłem dociekań. Toteż niektórzy Żydzi naśladowali Jezusa w sposób gorliwy, a inni Go odrzucili. Katecheza dorosłych dziś staje po stronie tych, którzy Jezusa naśladowali i studiując Ewangelie stara się Go poznać, by zrozumieć dlaczego jego przyjście na ziemię nazaczyło historię świata⁷³.

Charakterystycznym dla nauczania Jezusa było głoszenie Królestwa Bożego. Nauczał z wielkim autorytetem, mówiąc: Królestwo Boże jest tu! Nauka Jezusa budziła w słuchaczach wiele pytań. Czy jest ona jedynie przeznaczona dla elity żydowskiej gorliwej, gotowej dać wszystko Bogu? Czy wypełni nadzieje mejsjańskie narodu, zbawi uciśnionych? Czy pozwoli Izraelowi odzyskać swoją suwerenność? Czy to jest program społeczny, zmieniający międzyludzkie odniesienia czy też mądrość wyłącznie duchowa? Czy to utopia czy też rzeczywistość? Nauką Jezusa cieszyli się w szczególności ubodzy, mali, chorzy i grzesznicy, którzy przyjmowali ją i rozpoznawali w niej pocieszenie Boga dla swojego ludu. Inni przeciwnie, pełni zakłopotania podejrzewali Jezusa. Jego nauczanie sprzeciwiało się autorytetowi Mojżesza, ale też zmieniało stosunek do Tory i świątyni, co niosło ryzyko podzielenia narodu. Cuda, jakie czynił Jezus, również nie do końca przekonywały Żydów. Pytano wtedy, czy Tora nie wystarczy do mówienia o Bogu? Ale też zastanawiano się mówiąc: a może Bóg przez Jezusa dawał na nowo swoje Słowo i swoje przebaczenie, był zdolny uzdrawiać, podnosić, zbawiać, odradzać? Ci, co skłaniali się pójść za Jezusem zdolni byli odkrywać oryginalność nauczania i posługi Jezusa. Była to bowiem nauka o Królestwie Bożym ofiarowanym wszystkim ludziom⁷⁴.

Od chrztu w Jordanie, gdy niebo się otworzyło, Jezus nie przestał głosić wszystkim, że czas miłosierdzia nadszedł, że Bóg przywraca człowiekowi jego pierwotne piękno. Na różny sposób dawał znaki Królestwa, pokazując, że w Nim obecny jest Ojciec. Przez całe życie okazywał, że Królestwo to nie co innego, jak jedyna w swoim rodzaju bliskość Ojca. Jezus świadczył, że żaden grzech, żadna choroba nie jest przeszkodą dla Jego miłosierdzia. Mimo to nauka Jezusa została odrzucona, a On sam ukrzyżowany na krzyżu. Jego śmierć została objawiona całemu ludowi, jako uroczyste odrzucenie tego wszystkiego, co głosił. To jednak wątpliwości pozostały, czy Jezus nie był posłanym przez Boga, nie był nową

⁷³ *Entrer dans la foi...*, dz. cyt., s. 216-217.

⁷⁴ Tamże, s. 244-269.

Torą i nową świątynią i przebaczeniem Ojca? Czy to wszystko nie miało jakiegoś głębszego sensu?⁷⁵

Katecheza trzeciego progu rozpoczyna się od postawienia pytania: Kim dla współczesnych był Jezus z Nazaretu? Przyszedł On bowiem w kontekście dwóch nurtów teologicznych, z których jeden strzegł wiary starotestamentalnej w obrębie judaizmu, a drugi otwierał się na Izajaszową apokaliptykę. Żydzi oczekiwali Mesjasza, jedni spodziewali się powrotu Eliasza, drudzy zaś proroka jak Mojżesz. Były też inne hipotezy⁷⁶. Kolejny temat to pytanie o misję Jezusa jaką otrzymuje od Ojca podczas chrztu Jordanie⁷⁷. Następnie w centrum uwagi znajduje się nauczanie rozpoczęte błogosławieństwami, w którym pobrzmiewa nurt teologii apokaliptycznej. Dlatego nauka ta zaskakuje współczesnych swoją nowością⁷⁸. Z kolei uwadze katechizowanych poddaje się nauczanie Jezusa o Królestwie w przypowieściach. Do zauważenia pozostaje to, że Żydzi posługiwali się przypowieściami do wyjaśniania Prawa i praktyk religijnych, natomiast Jezus w przypowieściach objawiał prawdę o Bogu i Jego Królestwie⁷⁹. Temat cudów jest interesującym ze względu na to, że Żydzi zastanawiali się, w czyje imię On ich dokonuje. Jezus czyniąc cuda nie szukał własnej chwały, zakazywał świadkom cudów mówić o nich, odmawiał czynienia cudów na zawołanie⁸⁰. Następnie w katechezie pojawia się temat Nowego Prawa. Ma to ścisły związek z Prawem starotestamentalnym, tyle że Jezus wnosi nowy sposób realizacji tych przepisów⁸¹. Nowa Świątynia to zderzenie czczzonej w Starym Testamencie świątyni ze świątynią ludzkich serc i świątynią, którą jest Jezus⁸². Jako ostatni temat podejmowane jest zagadnienie męki Jezusa, na którą patrzono między innymi w kontekście pieśni Izajasza (53,1-12). W niej Sługa Jahwe wyda swe życie na ofiarę za grzechy, ale po udręce duszy ujrzy światło i nim się nasyci⁸³.

Spotkanie z Jezusem naznaczyło wyraźnie kolejny próg wiary, jaki mieli do przebrnięcia Żydzi. Odtąd bowiem to On będzie Nową Torą i Nową Świątynią. On przyniesie przebaczenie od Ojca i zatroszczy się o ubogich w duchu. Zanim jednak nie zmartwychwstał, nie było to tak oczywiste.

⁷⁵ Tamże, s. 272.

⁷⁶ J. BERNARD, *Les fondements...*, dz. cyt., s. 309-324.

⁷⁷ *Entrer dans la Bible...*, dz. cyt., s. 231-236.

⁷⁸ E. MŁYŃSKA, *Biblijna katecheza dorosłych 3.4. Błogosławieństwa*, NDK (1995) nr 5, s. 5.

⁷⁹ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 3.5. Przypowieści*, NDK (1995) nr 6, s. 6.

⁸⁰ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 3.6. Cuda*, NDK (1995) nr 7-8, s. 3.

⁸¹ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 3.7. Nowe Prawo*, NDK (1995) nr 9, s. 5.

⁸² *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 3.8. Nowa Świątynia*, NDK (1995) nr 10, s. 6.

⁸³ *Taż*, *Biblijna katecheza dorosłych 3.10. Męka Jezusa*, NDK (1995) nr 12, s. 6.

d) próg czwarty – Kościół

Chrystus nie zakończył swojej misji na krzyżu, ale zmartwychwstał trzeciego dnia i ukazał się uczniom. Prawda o męce śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa nazywana kerygmą wyraża sedno wiary chrześcijańskiej. Natychmiast wieść o Zmartwychwstaniu przekazali Jego uczniowie. Kilka dni po tragicznych wydarzeniach ogłaszali Go jako zmartwychwstałego, żyjącego pośród umarłych. Wielka nadzieja Izajasza realizowała się na oczach uczniów. Oni rozpoznali moc zmartwychwstałego Pana w jego dziełach. Uczniowie jako najbliżsi znali całą Jego naukę. Tymczasem autorytety religijne zburzone były Jego nauczaniem, i ostatecznie one skazały Jezusa na śmierć. Jezus natomiast w sposób nieoczekiwany i zdumiewający pokazywał się żywym i przynosił im pokój! Uczniowie dotąd zawiedzeni odzyskiwali śmiałość i radość. Dlatego zaczęli głosić odważnie: Bóg wskrzesił Jezusa i my jesteśmy tego świadkami! Uczniowie nie tylko głosili słowo, ale i działali w Jego imieniu czyniąc cuda. Tak więc wraz z Jezusem należało przekroczyć nowy próg wiary⁸⁴.

Obecność Chrystusa zmartwychwstałego doświadczają pierwsze wspólnoty. Jezus zapewniał, że gdzie dwóch lub trzech gromadzi się w imię Jego, tam jest wśród nich (Por. Mt 18,20). Doświadczali nadal tej obecności, czyniąc pamięć swojego Pana i żyjąc jego Duchem i słowem. Po Wniebowstąpieniu do Ojca Jezus pozostał nadal obecny jak wcześniej, ale obecny inaczej. Obecność Jego pozostała w słowach, w gestach, w relacjach, w Jego Ciele, w tej przestrzeni, jaką jest Kościół. W Nim mimo wielu ograniczeń i grzechów to Chrystus przez Ducha Świętego mówił i wzywał, chrzczył i uświęcał, przebaczał i uzdrawiał, zaślubiał, konsekrował i posyłał. Nerozpoznany Chrystus chodził ludzkimi drogami w biednych, spragnionych, uwięzionych. On powróci w dniu Sądu, kiedy odsłoni się koniec czasu. Choć dziś widzimy Go niejasno jak w zwierciadle, to przy końcu czasów zobaczymy Go twarzą w twarz (1 Kor 13,12). Dziś obecny jest z nami poprzez znaki, t.j. sakramenty i towarzyszy swojemu ludowi jak zawsze. Droga progów wiary pozwala zakorzenić sakramenty w całej historii zbawienia i w niej zobaczyć ich głęboki sens. Sakramenty Kościoła pozwalają ludowi stawać się Ciałem Chrystusa i są umocnieniem ucznia spragnionego iść pokornie w Jego obecności⁸⁵.

Historia zbawienia trwa w Kościele. Dlatego jego członkowie są zaproszeni do pogłębiania swojej wiary poprzez identyfikowanie się z Chrystusem i Jego misją. Wiara Kościoła pierwotnego wezwana jest do rozumienia na nowy sposób

⁸⁴ *Entrer dan la foi...*, dz. cyt., s. 298-313.

⁸⁵ Tamże, s. 328-351.

powołania całej ludzkości, a nie tylko Izraela. Paweł Apostoł reprezentujący kulturę żydowską i grecką po swoim nawróceniu dobrze to rozumiał. W Liście do Rzymian 1-11 przedstawił syntezę zbawczego planu Boga. Droga przemierzona przez progi wiary pozwala odkryć, jak Bóg powoli objawiał się w historii i dawał poznawać swój zbawczy plan. Do człowieka należy odkrycie Bożego planu, wejście w komunie miłości z Bogiem i podjęcie misji wobec tych, którzy Go jeszcze nie poznali. Po Zmartwychwstaniu Kościół został zaproszony, by żyć nowością przyniesioną przez Chrystusa. Jezus posłał swoich uczniów, by głosili Ewangelię nie tylko Żydom, ale i poganom. Jezus ofiarując się na krzyżu przebaczył wszystkim⁸⁶.

Katecheza czwartego progu podejmuje najpierw temat oczekiwania uczniów po śmierci Jezusa, ponieważ obiecał im, że zmartwychwstanie⁸⁷. Zmartwychwstanie to doświadczenie spełnienia oczekiwań uczniów, a jednocześnie rodzące się w nich pytanie o to, jak żyć w jedności z boskim Oblubieńcem?⁸⁸ Zmartwychwstały Jezus pojawia się i znika, przenika mury, rozmawia, czyni gesty i w ten sposób buduje Królestwo duchowe⁸⁹. Na skutek Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego uczniowie zostali napełnieni Duchem Świętym, by byli obrazem Boga tak, jak był nim Chrystus⁹⁰. Temat poświęcony Kościołowi mówi o tym, że Kościół jest żywą i dynamiczną wspólnotą ludzi wezwanych po imieniu przez Boga, z Nim zjednoczonych, a tym samym harmonijnie żyjących ze sobą⁹¹. Dalej katecheza podejmuje temat sakramentów, jako znaków wyrażających obecność Boga w życiu wspólnoty Kościoła⁹². Osobno uwaga w katechezie została poświęcona znakowi umycia nóg w Wielki Czwartek, przez który Jezus Chrystus pokazał, że wielkość chrześcijanina polega na jego posłuszeństwie Bogu i służbie bliźnim. Nadto męczeństwo jest znakiem heroicznego zawierzenia Bogu⁹³. Cykl katechez czwartego progu wieńczy temat: Misja. Od Pięćdziesiątnicy bowiem należało głosić Ewangelię wszystkim narodom⁹⁴.

⁸⁶ Tamże, s. 354-382.

⁸⁷ E. MŁYŃSKA, *Biblijna katecheza dorosłych 4.1. Oczekiwanie*, NDK (1997) nr 1, s. 7.

⁸⁸ Taż, *Biblijna katecheza dorosłych 4.2. Pascha*, NDK (1997) nr 2, s. 9.

⁸⁹ Taż, *Biblijna katecheza dorosłych 4.3. Spotkania ze Zmartwychwstałym*, NDK (1997) nr 3, s. 10.

⁹⁰ Taż, *Biblijna katecheza dorosłych 4.4. Wniebowstąpienie i Pięćdziesiątka*, NDK (1997) nr 4, s. 8.

⁹¹ Taż, *Biblijna katecheza dorosłych 4.5. Kościół*, NDK (1997), nr 5 s. 10.

⁹² Taż, *Biblijna katecheza dorosłych 4.6. Chrzest. Pojednanie*, NDK (1997) nr 6, s. 7, taż, *Biblijna katecheza dorosłych 4.7. Eucharystia*, NDK (1997) nr 7-8, s. 10, *Biblijna katecheza dorosłych 4.8. Matżeństwo. Kapłaństwo*, art. cyt.

⁹³ Taż, *Biblijna katecheza dorosłych 4.9. Umycie nóg. Męczeństwo*, NDK (1997) nr 9, s. 11.

⁹⁴ Taż, *Biblijna katecheza dorosłych 4.10. Misja*, NDK (1997) nr 10, s. 10.

Czwarty próg wiary wskazujący na Kościół jako wspólnotę, przez którą Bóg w sposób szczególny zwraca się do wszystkich ludzi, nie zamyka procesu wiary. Spotkanie z Jezusem Zmartwychwstałym i dar Ducha Świętego otrzymany w sakramencie chrztu otwiera się na misję głoszenia obecności w świecie Boga osobowego, który zbawia.

3. Metody zastosowania Biblii w katechezie dorosłych

Biblia w katechezie dorosłych według koncepcji Jacquesa Bernarda zajmuje miejsce centralne i jako główne źródło treści katechezy określa także jej metodę. Przede wszystkim dzieło katechezy dorosłych otrzymało nazwę brzmieniowo podobną do francuskiego słowa „message” co oznacza orędzie. Wyrażone określeniem Mess’AJE zawiera w sobie kilka innych oznaczników takich jak: Messe – (Eucharystia), A (Association) – Stowarzyszenie, J (Jésus) – Jezus, E (Eglise) – Kościół⁹⁵. Z czasem oznacznikowi A (Association) nadano znaczenie (Alliance) – Przymierze. Ostatecznie zatem nazwa Mess’AJE oznaczać ma katechezę biblijną i podkreślać, że w Eucharystii (Messe) realizuje się Przymierze (Alliance) między Jezusem (Jésus) i Jego Kościołem (Eglise)⁹⁶.

Gdy chodzi o strukturę katechez, jakie odbywają się według koncepcji czterech progów wiary to składa się ona z pięciu elementów, a mianowicie: estetyka, Biblia, teologia, dzielenie się i modlitwa. Każdy z tych elementów obecnych w katechezie ma do spełnienia swoją rolę w przekazie tej samej Dobrej Nowiny⁹⁷.

O przyjętej metodzie katechezy zdecydowało spotkanie jej twórcy z artystami w Jerozolimie⁹⁸. Było to w czasie, gdy studiował wielkie etapy wiary przygotowując swoją tezę w Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie. Dominikanie poprosili go o pomoc w katechezie artystów, którzy przyjechali do Jerozolimy pogłębić swoje doświadczenie nawrócenia. Oni sami dali im wcześniej katechezę dogmatyczną. Spotykając się z nimi systematycznie przez sześć miesięcy w wymiarze sześciu godzin tygodniowo, wyjaśniał im progi wiary. Bardzo szybko – jak mówi w swoim świadectwie – zorientował się, że jego odkrycie progów wiary pozostawało w mocnym związku z tym, czym katechizowani w swoim doświadczeniu nawrócenia. Oni też przeżyli wyzwolenie, jako mocne przeżycie spotkania

⁹⁵ J. BERNARD, *Editorial. Bulletin de liaison*, 1978 nr 1 b.s. (mps arch. l’IFAC).

⁹⁶ Wyjaśnienie to znajduje się w przypisie dokumentu zatytułowanego „Mess’AJE. Un parcours de formation pour adultes au service des diocèses”, który zamieszczony został w biuletynie Mess’AJE 1994 nr 34 b.s. (arch. liFAC).

⁹⁷ D. JACOB, *L’adulte en evolution constante: etape du milieu de vie*, art. cyt., s. 446.

⁹⁸ J. BERNARD, *Francuskie doświadczenie...*, dz. cyt., s. 8.

z Bogiem, który wkroczył w ich życie. Podczas gdy dotąd byli przekonani, że to oni posiadają prawdę o życiu, znając jego sferę duchową wyrażoną w sztuce i w filozofii. Część artystów przeżywała w swoim życiu czas niewoli. I ta właśnie nicobecność Boga w ich życiu, którą odczuwali, doprowadziła ich do spotkania z Jezusem. Do Ziemi Świętej przyjechali, aby jeszcze lepiej przeżyć spotkanie z Nim. Przyjechali także po to, by odnaleźć swoje miejsce w Kościele. Dzięki swoim talentom i przy współudziale eremity, który do nich dołączył z pouczeń, które otrzymali w zakresie Biblii i teologii potrafili tworzyć wspaniałe syntezy i wyrażać je na swój sposób. Ich poszukiwaniom własnego miejsca w historii wiary ukazanej w Biblii, towarzyszyło dzielenie się doświadczeniem duchowym i modlitwą, które szybko stały się tak ważne, jak teologiczne pouczenia⁹⁹.

Zainspirowani przez te swoiste rekolekcje artyści zaczęli malować obrazy, które korespondowały z tekstami wykładów Jacquesa Bernarda, inni komponowali muzykę, artysta telewizyjny opracował scenariusz. Zaczęły więc powstawać montaże, w których wykorzystano fotografie przysłanych obrazów, jak również zdjęcia zrobione przez fotografa artystę w Jerozolimie. Muzyka i materiał wizualny były wyrazem nawrócenia tych ludzi. Swój wkład w ich powstanie miał sam Jacques Bernard pisząc poezję do każdego z progów. W ten sposób do poszczególnych progów powstały montaże multimedialne, które stanowią zwykle punkt wyjścia w spotkaniach formacyjnych prowadzonych metodą Mess'AJU.

Opracowane montaże mają pomóc uczestnikom katechezy biblijnej w odbyciu własnej drogi wiary. Jacques Bernard we wspomnianym świadectwie wspomina: „to bogactwo wyrazu artystycznego pomagało nam kontemplować i kontemplacja tych właśnie obrazów pozwalała w sposób głęboki odkrywać to, co jest w nas. Rozmawialiśmy potem o tym w grupie, dzieliliśmy się naszymi odkryciami, a to z kolei domagało się jakiegoś wyjaśnienia egzegetycznego. To biblijne wprowadzenie miało charakter przekazania Objawienia Bożego i jako tako spełniało oczekiwania słuchaczy. Przy okazji stwierdziliśmy ciekawą rzecz, że obraz, muzyka, słowo poetyckie nie pozwalało wykładowi biblijnemu być czystą grą intelektualną. Sztuka pomaga odkrywać w Biblii jej wymiar ikoniczny i liturgiczny. Dopiero teraz można mówić o jakimś wyjaśnieniu dogmatycznym, które uwzględnia historię Kościoła, tradycję Kościoła – często pomijaną. Czwartym elementem tej katechezy jest dzielenie się. Każdy może zauważyć w swoim doświadczeniu osobistym, co Duch Święty pozwala mu przeżyć z tego misterium we wspólnocie z braćmi. Podzielenie się pozwala także każdemu na wypowiedzenie własnymi słowami tego, co w różny sposób już zostało powiedziane. I ponowny powrót do obrazów bardziej ekspresywnych kieruje do modlitwy”¹⁰⁰.

⁹⁹ Tamże.

¹⁰⁰ Tamże, s. 8-9.

Warto podkreślić, że modlitwa w katechezie prowadzonej metodą Mess'AJE nie stanowi jedynie jej ram, ale jest formą dania odpowiedzi Bogu na wezwanie, jakie On kieruje do uczestników podczas spotkania. Pod wpływem przeżyć i doświadczeń na katechezie rodzi się potrzeba wyrażenia stanu duszy poprzez psalmy, hymny zaczerpnięte z Biblii i liturgii. To one pozwalają uczestnikom wejść w osobistą relację z Bogiem, który wyzwala człowieka z mitów, który kocha człowieka i towarzyszy mu, i pozwala odnosić zwycięstwa. Uczestnicy, też odkrywają Boga obecnego w trudnych doświadczeniach życiowych i na modlitwie proszą o moc do ich przetrwania. Spotykając się z Jezusem, pragną słuchać Jego wskazań i za nimi iść w swojej codzienności. Z kolei przeżywając czwarty próg wiary, proszą Ducha Świętego o światło i moc do dawania świadectwa swojej wiary.

Oryginalna metoda katechezy biblijnej domaga się odpowiedniej formacji animatorów. Same narzędzia nie wystarczają, by się nimi owocnie posługiwać na spotkaniach z dorosłymi. Metoda katechezy Mess'AJU wymaga przede wszystkim poznania biblijnych i teologicznych założeń pedagogii czterech progów wiary. Ta bowiem pedagogia ma swoje odzwierciedlenie we wszystkich elementach katechezy. Z tej racji w strukturach Uniwersytetu Katolickiego w Lille utworzony został Instytut Formacji Animatorów do Katechezy Dorosłych¹⁰¹, który dostarcza słuchaczom odpowiedniej wiedzy z zakresu Biblii, teologii, katechetyki, historii i liturgii, a także uczy animowania spotkań katechetycznych. Zgodnie z biblijną intuicją zalecane jest, by spotkania prowadzone były przez dwóch animatorów, którzy nawzajem się uzupełniają.

Zakończenie

Montaż katechezy pierwszego progu zaczyna się słowami autorstwa Jacquesa Bernarda:¹⁰²

.....Dawno... dawno temu...
Ale to nie jest bajka,
to prawdziwa historia,
tak piękna, pouczająca i krzepiąca,
że poprzez wieki złożono ją w KSIĘGĘ.
To jest nasza historia
i mówi nam o Tobie, BOŻE.

¹⁰¹ Por. przypis 2.

¹⁰² Tekst z libretta montażu I progu tłumaczony przez autorkę artykułu. Por. przypis 6.

Te słowa poezji spod pióra twórcy biblijnej katechezy dorosłych wskazują na wiele istotnych spraw dotyczących Biblii. Po pierwsze nie jest to księga mitów, ale prawdziwa historia. To wyjątkowa Historia, która toczyła się w określonych granicach czasowych i była doświadczeniem wybranego przez Boga ludu. Nic więc dziwnego, że francuski kapłan posługując się narzędziami egzegetycznymi, próbuje jak najlepiej ją odczytać. W myśl nauczania Kościoła człowiek dorosły ma prawo poznawać Boga zarówno na drodze wiary, jak i rozumu (Por. *Fides et ratio*). Historia wiary Izraela została złożoną w księgę nie bez przesady nazywaną biblioteką¹⁰³, skoro teksty w niej zamieszczone pisane były przez ponad dziesięć wieków. Niezwykle cennym spostrzeżeniem autora tych słów jest stwierdzenie, że jest to nasza historia, w którą wkroczył Bóg. W ten sposób już na początku katechezy jej uczestnik zaproszony zostaje, by na kartach Biblii szukać swojej historii wiary.

Na końcu sekwencji słyszymy:

A więc „Historia” – nasza historia,
Twoja Historia? Jaka ona była?

Słowa te zapraszają ponownie katechizowanego do tego, by wejść na drogę odkrywania procesu rozwoju wiary narodu biblijnego i odnalezienia siebie z własnym doświadczeniem wiary na kolejnych jego etapach. Biblia zatem w katechezie w ujęciu Jacquesa Bernarda ma pomóc dorosłym w rozpoznaniu ich własnej historii wiary i odnowieniu relacji z Bogiem, z którym zawiazali Przymierze w sakramencie chrztu świętego. Katecheza Mess'AJU w zależności od aktualnej sytuacji i uwarunkowań katechizowanego spełnia różne funkcje. Metoda jaką zastosowano do jej realizacji pozwala Słowo Boże poznawać, medytować, celebrować i urzeczywistniać w życiu (por. DOK 95). Proponowana w katechezie pedagogia czterech progów wiary daje możliwość tak wierzącym, jak też wątpiącym i na nowo poszukującym Boga odnaleźć w Biblii swoją drogę wiary.

¹⁰³ J. BERNARD, *Les fondaments...*, dz. cyt., s. 107.